

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Затверджено
Приймальною комісією
Протокол №4 від 24.01.2018 р.
Голова приймальної комісії

_____ В.П.Коцур

ПРОГРАМА

вступного випробування з
педагогіки з методикою викладання в початковій школі

При вступі на навчання для здобуття освітнього рівня «бакалавр» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»

спеціальність 013.

Пояснювальна записка

У розробці теоретичних і практичних проблем, на розв'язання яких орієнтують Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про вищу освіту”, Національна доктрина розвитку освіти України, Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) провідне місце належить циклу педагогічних дисциплін, «Загальна педагогіка», «Методика викладання української мови», «Методика викладання математики в початковій школі», «Методика викладання природознавства», що має вирішальне значення у професійній підготовці майбутнього педагога. В основу програми покладена концепція всебічного розвитку цілісної особистості в навчально-виховному процесі.

Абітурієнт повинен *мати знання*:

- основних нормативних документів, що визначають зміст освіти;
- особливостей педагогічної професії, функцій педагога в сучасному суспільстві;
- предмета і завдання педагогіки як науки;
- структури педагогіки та її педагогічних категорій;
- основних методів науково-педагогічного дослідження;
- закономірностей розвитку людської особистості, вікових та індивідуальних особливостей розвитку;
- -напрямів, методів та форм виховання;
- - методів, засобів, видів і форм організації навчання;
- - структури системи освіти в Україні;
- - особливостей планування роботи вчителя, здійснення контролю за його роботою; організацією методичної роботи з метою підвищення рівня кваліфікації педагога;
- змісту початкового курсу математики;
- специфіку методів, форм і засобів навчання математики;
- методик вивчення питань, пов'язаних з поняттями початкового курсу математики: натуральне число; арифметичні дії і їх властивості; величини, їх властивості і вимірювання; алгебраїчний і геометричний матеріал; дроби;
- специфіку навчання математики дітей шестирічного віку;
- тенденції подальшого розвитку методики викладання математики; результати важливих методичних досліджень;
- об'єкт, предмет методики навчання природознавства; структуру процесу навчання, зміст його структурних компонентів, зв'язків і відношень між ними; рівні процесу навчання в межах природознавства;
- виділяти в певній частині (тема, розділ, клас, курс) змісту природознавства

елементи знань, якими оволодівають молодші школярі; ефективно управляти об'єктивно зумовленим процесом їх формування в реальних педагогічних умовах;

- складати структурно-логічні схеми певною обсягу (теми, розділу, класу, курсу) власне предметного змісту природознавства;
- розрізняти засоби наочності, які використовуються в процесі навчання природознавства; обґрунтовувати ефективність вибору засобів наочності відповідно до дидактичної мети; аналізувати зміст
- підручників і навчальних посібників;
- обґрунтовувати класифікацію методів навчання природознавства;
- типи уроків з природознавства, їх макроструктуру; фактори, що зумовлюють варіативність макроструктури уроків;
- зміст позаурочної і позакласної роботи з природознавства; їх види, вимоги до методики організації і проведення всіх видів позаурочної і позакласної роботи з природознавства;
- значення і види оцінювання навчальних досягнень молодших школярів у процесі навчання природознавства;
- значення і місце краєзнавчого куточка, куточка живої природи, географічного майданчика, навчально-дослідної ділянки в системі вивчення природознавства в початкових класах;
- лінгводидактичні та психологічні основи навчання української мови в початкових класах;
- зміст шкільних програм та підручників з рідної мови;
- принципи, методи та прийоми ознайомлення школярів з найважливішими нормами української літературної мови та правопису;
- особливості структури уроків навчання грамоти, читання, української мови, позакласного читання, розвитку мовлення та уроків контролю знань з мови;
- передовий педагогічний досвід та новинки науково-методичної літератури з проблем початкового навчання рідної мови.

У абітурієнта повинні бути **сформовані вміння:**

- аналізувати, виділяти головне, порівнювати, класифікувати, узагальнювати,
- робити самостійні висновки;
- усвідомлювати перспективні тенденції розвитку педагогічної науки, що ґрунтуються на кращих світових і національних педагогічних здобутках минулого та новітніх педагогічних ідеях сучасних науковців;
- спостерігати, класифікувати, експериментувати, висувати гіпотези;

- свідомо вибирати методи навчання з урахуванням конкретних умов навчальної діяльності;
- застосовувати на практиці оптимально доцільні форми й методи навчання та виховання;
- використовувати основну методичну літературу;
- критично аналізувати різні методичні положення;
- визначати цільове призначення завдань з підручників математики для початкових класів;
- застосовувати теоретичні знання до розв'язання практичних завдань.
- розв'язування задач і безпомилкового виконання обчислень.
- Тес
- підготовки і проведення різних типів уроків математики в початкових класах;
- організації і проведення позакласної роботи з математики.
- визначати педагогічні (освітні, розвивальні, виховні) цілі в реальних педагогічних ситуаціях;
- виділяти уміння всіх груп (власне предметні, розумові, раціональної навчально-пізнавальної діяльності), управляти об'єктивно зумовленим процесом формування їх у молодших школярів у курсі природознавства;
- розрізняти засоби наочності, які використовуються в процесі навчання природознавства; обґрунтовувати ефективність вибору засобів наочності відповідно до дидактичної мети; застосувати вибрані засоби наочності у процесі навчання природознавства; виготовляти саморобні засоби наочності;
- аналізувати зміст підручників і навчальних посібників; вибирати оптимальні методи навчання з метою ефективного досягнення дидактичних цілей у конкретних педагогічних ситуаціях цілісного процесу навчання природознавства,
- встановлювати взаємозв'язки між різними формами організації процесу навчання природознавства в початкових класах;
- визначати макроструктуру уроку в конкретних педагогічних ситуаціях, його тип; розробляти методику організації і проведення уроків природознавства всіх типів; написати їх детальні конспекти.
- визначати мету й завдання уроків;
- добирати систему вправ та обґрунтувати методику їх проведення на відповідному етапі засвоєння знань, формування умінь та навичок;
- самостійно розробляти конспекти уроків різних видів і типів за основною дидактичною метою та проводити їх у школі;

- використовувати найефективніші методи та прийоми ознайомлення школярів з мовними явищами та формування в учнів навичок правильного свідомого, виразного й швидкого читання;
- працювати над психолого-педагогічною та методичною літературою, впроваджувати елементи передового педагогічного досвіду.

ПЕДАГОГІКА

Педагогіка початкової школи в системі педагогічних наук, її зв'язок з іншими науками. Джерела і складові частини педагогіки початкової школи України. Народна педагогіка, її основні компоненти.

Поняття про систему освіти і виховання в Україні. Закон України "Про освіту". Державна національна програма "Освіта". Концепція загальноосвітньої школи України. Основні принципи побудови системи національної освіти України. Система освіти України та її структура. Загальноосвітня школа трьох ступенів. Спеціалізовані школи, інтернати, ліцеї та інші навчально-виховні заклади. Приватні навчально-виховні заклади.

Методи науково-педагогічних досліджень. Впровадження педагогічного досвіду, наслідків наукових досліджень і досягнень національної етнопедагогіки в практику виховання і навчання учнів початкової школи.

Поняття про особистість, чинники формування особистості, їх особливості і взаємозв'язок. Закономірності і рушійні сили розвитку особистості. Виховання - визначальний чинник формування особистості. Дитина як суб'єкт виховання.

Проблема вікової періодизації в педагогіці. Особливості, фізіологічний розвиток та підготовка шестилітніх дітей до школи. Навчальна та позакласна діяльність молодших школярів. Види інтересів молодших школярів. Роль спілкування. Самооцінка й оцінні судження. Особливості виховання і формування особистості підлітка. Юнацький вік та його характеристика. Індивідуальний підхід до учнів у процесі навчання і виховання.

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Тема 1. Методика навчання математики в початкових класах як наука

Предмет і завдання методики навчання математики у початкових класах як науки. Зв'язок методики з іншими науками: філософією, логікою і математикою. Методика у системі інших педагогічних наук, її зв'язок з віковою психологією, методикою математики середньої школи.

Тема 2. Початковий курс математики як навчальний предмет

Навчальні, виховні і розвивальні завдання навчання математики у початкових класах. Зміст курсу: арифметика цілих невід'ємних чисел, величини, алгебраїчний і геометричний матеріал. Текстові задачі у початковому курсі математики.

Місце початкового курсу у системі шкільного курсу математики. Побудова початкового курсу математики. Практична направленість курсу. Математична підготовка дітей у дитячому садку. Наступність у

Виникнення і розвиток дидактики як складової педагогіки, що вивчає проблеми освіти та навчання. Загальна теорія навчання і методика викладання окремих предметів з основ наук. Взаємозв'язок часткових методик. Українська народна дидактика, її мета, завдання, зміст. Особливості теорії навчання в провідних зарубіжних країнах.

Навчання як вид пізнавальної діяльності учнів, його основні ознаки. Компоненти процесу навчання: мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчальної діяльності, досягнутий результат, його оцінювання. Основні функції процесу навчання.. Суперечності та рушійні сили процесу навчання. Основні етапи оволодіння знаннями. Типи навчання та їх характеристика. Мотивація учіння школярів. Наукові основи змісту освіти. Вироблення відповідних державних стандартів обсягу знань у різних типах навчальних закладів.

Зміст освіти в початковій школі в умовах розбудови української держави. Відповідність змісту навчання пізнавальним, віковим можливостям учнів початкових класів. Навчальний план початкової школи, принципи його побудови. Навчальні програми, принципи їх побудови, вимоги до програм початкових класів, їх структура. Навчальні підручники і посібники для початкових класів, їх види, зміст.

Типи дидактичних ігор. Організація дидактичної гри. Педагогічні можливості екскурсій. Організація та проведення екскурсій. Домашня навчальна робота учнів. Організація факультативних занять. Види факультативів.

Суть процесу виховання. Принципи виховання. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Компоненти вихованого процесу: мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. Структура виховного процесу. Двосторонній характер виховання.

Виховання та самовиховання. Етапи педагогічного керівництва самовихованням учнів. Прийоми самовиховання. Поняття про перевиховання. Структура перевиховання. Критерії вихованості.

Поняття про методи виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання.

Форми організації виховної роботи. Розвиток особистості в колективі, і процес його формування. Види дитячого колективу. Виховні функції учнівського колективу (організаційна, виховна, стимулююча). Стадії розвитку колективу (за А. С. Макаренком). Закони життя колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу. Особливості саморозвитку особистості в колективі. Позашкільні заклади в системі освіти і виховання. Формальні та неформальні групи. Характеристика дитячих громадських організацій.

Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей. Сім'я як соціально- педагогічне середовище. Благополучні та неблагополучні сім'ї. Родинне виховання. Народна педагогіка про виховання дітей у сім'ї.

Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів. Залучення батьків до виховної роботи. Чинники ефективності взаємодії вчителя з батьками учнів.

Основні напрями виховання школярів. Формування основ наукового та народного світогляду. Розумове виховання школярів. Світогляд особистості. Основи морального виховання школярів. Суть моралі і моральності. Єдність загальнолюдських і національних цінностей у моральному вихованні. Психолого-педагогічні основи морального виховання. Критерії моральної вихованості. Шляхи морального виховання учнів у навчанні й позанавчальній діяльності. Основні завдання екологічного виховання. Засоби та форми екологічного виховання школярів. Суть фізичного виховання, його зміст. Основні засоби та форми фізичного виховання. Організація фізичного виховання в початковій школі. Поняття про естетичне виховання, його основні завдання. Роль естетичного виховання у формуванні особистості. Вимоги до формування естетичної культури молодших школярів. Трудова підготовка та трудове виховання підростаючого покоління. Етапи трудової підготовки школярів. Види діяльності учнів початкової школи. Компоненти профорієнтації учнів. навчанні математики між I - IV класами і V - VI класами.

Тема 3. Організація навчання математики у початкових класах

Урок математики і його особливості. Система уроків. Вимоги до сучасного уроку. Особливості проведення уроків математики з дітьми шестирічного віку. Використання ігрових форм. Підготовка вчителя до уроку.

Перевірка і оцінка знань, умінь, навичок. Вимоги до ведення зошитів. Домашні завдання: організація, керівництво і контроль. Позакласна робота з математики.

Тема 4. Методи та засоби навчання математик у початкових класах

Використання різноманітних методів у навчанні математики, використання ігр. Зв'язок методів

навчання математики з цілями, змістом, засобами і організаційним формами навчання. Комплекс навчально-методичних посібників для вчителя і учнів, їх особливості і методика використання. Підручник математики для початкових класів, особливості його змісту, побудова, оформлення, зокрема для дітей шестирічного віку. Інструменти, моделі, таблиці, технічні засоби навчання на уроках математики.

Тема 4. Загальні питання вивчення нумерації.

Поняття нумерації. Письмова, усна нумерація. Методика ознайомлення числом, цифрою.

Різноманітні методичні підходи до формування понять натурального числа і нуля. Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел. Підготовчий період і його особливості у зв'язку з навчанням шестирічних дітей. Методика вивчення нумерації першого десятка. Нумерація чисел 11-20. Нумерація чисел 21-100. Нумерація чисел в межах 1000. Нумерація багатоцифрових чисел.

Тема 5. Методика ознайомлення з дробами

Формування початкових уявлень про дробі. Ознайомлення з частинами. Система вивчення дробів. Ознайомлення з поняттям дробі. Порівняння дробів. Розв'язування задач на знаходження частини числа і числа за його частиною, дробі числа.

Тема 6. Методика вивчення додавання і віднімання.

Завдання і зміст теми. Програмні вимоги. Додавання і віднімання в концентрі «десяток». Методика вивчення властивостей арифметичних дій. Додавання і віднімання в концентрі «сотня». Методика вивчення додавання і віднімання в концентрі «тисяча» і багатоцифрові числа.

Тема 5. Методика ознайомлення з діями множення і ділення. Табличні випадки арифметичних дій.

Завдання і зміст теми. Програмні вимоги. Методика ознайомлення з дією множення. Два види ділення. Методика введення ділення на рівні частини і ділення на вміщення. Методика вивчення взаємозв'язку між множенням і діленням. Методика вивчення таблиць множення і ділення.

Тема 6. Методика ознайомлення з властивостями множення і ділення. Позатабличні та часткові випадки множення і ділення.

Методика ознайомлення з властивостями множення і ділення. Позатабличні та часткові випадки множення і ділення. Методика вивчення часткових випадків: множення і ділення з числами 0, 1, 10, 100. Методика вивчення теми «Ділення з остачею».

Тема 7. Алгоритми письмового множення і ділення

Методика вивчення письмового множення і ділення на одноцифрове число. Методика вивчення письмового множення і ділення на двоцифрове число. Методика формування обчислювальних навичок.

Тема 8. Загальні питання роботи над задачами

Місце та функції текстових задач в початковому курсі математики. Задача і її структура. Місце і значення простих задач. Класифікація простих задач. Алгоритм роботи над простою задачею. Алгоритм роботи над основними видами простих задач. Алгоритм роботи над складеною задачею. Задачі з пропорційними величинами.

Методика вивчення залежностей між пропорційними величинами. Задачі на знаходження четвертого пропорційного. Задачі на пропорційне ділення. Задачі на знаходження невідомого за двома різницями. Задачі на рух.

Тема 9. Загальні питання методики вивчення величин.

Величини, що вивчаються в початкових класах. Методика ознайомлення з довжиною відрізка і його вимірюванням. Методика ознайомлення з масою і місткістю.

Уявлення про масу тел. Одиниці вимірювання маси. Кілограм, грам, центнер. Ознайомлення з місткістю. Одиниці вимірювання місткості. Літр.

Тема 10. Методика формування часових уявлень.

Формування часових уявлень учнів. Одиниці вимірювання часу: століття, рік, місяць, тиждень, доба, година, хвилина, секунда. Таблиця мір часу. Визначення часу за годинником. Табель-календар, та модель годинника.

Тема 11. Методика ознайомлення з площею і одиницями її вимірювання.

Поняття площі. Порівняння площ фігур. Одиниці вимірювання площ. Ознайомлення з квадратним сантиметром. Площа прямокутника. Палетка - інструмент для вимірювання площі.

Тема 12. Методика вивчення алгебраїчного та геометричного матеріалу

Методика вивчення числових виразів і виразів, які містять змінну. Методика вивчення числових рівностей і рівностей, які містять змінну (в тому числі і рівнянь). Методика вивчення числових нерівностей. Методика ознайомлення учнів з геометричними фігурами (точкою, відрізком, багатокутником та ін.) і їх найпростішими властивостями.

Елементарні геометричні побудови. Позначення фігур. Розвиток просторових уявлень та уяви учнів.

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На вступних випробуваннях абітурієнти мають виявити рівень засвоєння теоретичних знань та практичних умінь з методики викладання української мови в 1—4 класах, необхідних учителеві початкових класів для успішного проведення уроків навчання грамоти, класного та позакласного читання, уроків рідної мови. Абітурієнти мають бути обізнані з вимогами програми 1—4 класів та змістом навчання, поданого у діючих підручниках: «Буквар», «Читанка», «Рідна мова» (для 1, 2, 3, 4 класів).

Випускники мусять мати чітке уявлення про два аспекти вивчення рідної мови: понятійно-лінгвістичний та мовленнєво-діяльнісний, вміти поєднувати завдання кожного з них на уроках, кінцевим результатом яких є глибоке оволодіння дітьми мовою як засобом спілкування, пізнання, грамотного письма.

Кожному майбутньому спеціалісту початкових класів не лише потрібно володіти міцними теоретичними знаннями відповідно до вимог програми, а й уміти методично правильно подавати їх учням, знайомити з естетичним та інтелектуальним багатством рідної мови.

В арсеналі знань майбутніх фахівців має бути достатня кількість різноманітних прийомів роботи з розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, активізації їхньої розумової діяльності, удосконалення творчих здібностей; формування самостійності та пізнавального інтересу.

Відповідно до цих вимог в програму вступних випробувань внесено питання з таких основних розділів дисципліни, як: методика навчання грамоти, методика розвитку мовлення, методика класного читання, методика позакласного читання, методика вивчення елементів фонетики, лексикології, морфології, син- таксису, орфографії.

Методика навчання грамоти

Наукові основи методики навчання грамоти. Педагогічні вимоги до процесу навчання грамоти з урахуванням вікових особливостей дітей. Короткий історико-критичний огляд методів навчання грамоти. Звуковий аналітико-синтетичний метод К. Д. Ушинського та удосконалення цього методу вченими-методистами. Основні періоди та етапи навчання грамоти за сучасним звуковим аналітико-синтетичним методом.

Добукварний період навчання грамоти

Основні навчально-виховні завдання добукварного періоду. Розвиток усного мовлення - провідний принцип і мета роботи в добукварний період. Види вправ з розвитку мовлення та мислення. Методика формування в учнів уявлень про *слово, речення, розповідь*. Методика ознайомлення учнів з фонетичними уявленнями. Методика паралельного застосування прийомів звукового аналізу та звукового синтезу. Моделювання і конструювання звукової та складової будови слів. Прийоми активізації словникового запасу першокласників. Методика ознайомлення учнів з технічними та гігієнічними вимогами успішного формування та розвитку навичок письма. Система підготовчих вправ з письма. Зміст, структура і методика уроків мови в добукварний період.

Букварний період навчання грамоти

Етапи букварного періоду та завдання кожного з них. Принцип частотності порядку вивчення букв на сторінках Букваря. Методика ознайомлення учнів з новими буквами та звуками, що їх позначають, з алфавітними назвами літер. Прийоми навчання складового читання. Види аналітико-синтетичних вправ у букварний період, методика їх проведення. Методика ознайомлення учнів з різними способами позначення м'якості приголосних. Прийоми розкриття звукового значення букв Я, Ю, Є, І, Щ та буквосполучень ДЖ, ДЗ.

Принципи побудови тематичних розворотів сторінок Букваря. Способи та види читання, прийоми їх розвитку. Прийоми удосконалення мовлення та мислення учнів на змісті навчання, вміщеному в Букварі. Прийоми роботи над предметними та сюжетними малюнками, спрямовані на уточнення і збагачення словникового запасу учнів. Методика проведення словникових та словниково-логічних вправ у букварний період. Прийоми пояснення слів, виразів. Методика роботи над багатозначними словами, синонімами, антонімами, фразеологізмами, прислів'ями, загадками, скоромовками, наявними у змісті навчання на сторінках Букваря. Прийоми вироблення в учнів умінь слухати вірші, розповідь, читання учителя, учнів. Методика роботи над формуванням та удосконаленням умінь відповідати на запитання, будувати речення за опорними словами, за завданням учителя. Прийоми розвитку творчих здібностей, пізнавального інтересу, пізнавальної діяльності, пізнавальної самостійності у роботі над вивченням звуків та букв на їх позначення. Методика проведення пропедевтичної роботи над будовою слова, походженням слів, частинами мови, їх граматичними ознаками, елементами синтаксису та пунктуації.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДОЗНАВСТВА В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Розділ 1. Методика навчання природознавства - педагогічна наука.

Методика навчання природознавства - педагогічна наука. Предмет і завдання методики навчання природознавства. Короткий історичний нарис виникнення та розвитку методики навчання природознавства.

Навчально-виховні завдання курсу природознавства в початковій школі.

Методи науково-педагогічних досліджень методики навчання природознавства. Зв'язок методики навчання природознавства з психолого-педагогічними та біологічними дисциплінами.

Державні стандарти освіти і їх реалізація в курсі природознавства. Аналіз програм та підручників з природознавства.

Розділ 2. Власне педагогічні цілі і зміст курсу природознавства в початкових класах

Загальна власне педагогічна ціль курсу природознавства в початковій школі, її втілення в змісті навчального предмета. Суть освітньої, розвивальної та виховної власне педагогічних цілей навчання природознавства та їх практичне визначення в конкретних педагогічних умовах.

Загальнодидактичні і специфічні принципи добору змісту природознавства для початкової школи.

Види знань у курсі природознавства. Форми оволодіння ними молодшими школярами: конкретні факти, уявлення, поняття, їх об'єктивна суть, умови та методика формування.

Уміння, їх характеристика. Закономірності та рівні оволодіння ними молодшими школярами. Групи вмій та методика їх формування у процесі навчання природознавства.

Структурування власне предметного змісту природознавства (складання його структурно-логічних схем).

Розділ 3. Методи навчання природознавства в початкових класах

Методи організації процесу навчання природознавства. Методи і методичні прийоми. Дидактична суть методу навчання природознавства. Визначення і класифікація методів навчання природознавства. Методична суть методу проблемного навчання. Евристичний та дослідницький метод навчання. Методична різноманітність проблемних завдань. Практичні методи навчання. Спостереження та його види. Дослід, структура, методика використання дослідів. Практичні роботи з природознавства, демонстрації і досліди на уроках природознавства. Інтерактивні методи навчання природознавству. Характеристика інтерактивних прийомів організації навчання природознавства. Особливості використання дидактичних ігор на різних етапах уроку природознавства. Функції ігрової діяльності на уроках природознавства.

Розділ 4. Засоби навчання природознавства в початкових класах

Засоби наочності у процесі навчання природознавству, методика їх використання, загальна характеристика. Класифікація засобів наочності: натуральні, образотворчі, аудіовізуальні, моделі. Дидактичні цілі та загальні вимоги до методики використання засобів наочності в процесі навчання природознавства.

Натуральні засоби наочності: об'єкти неживої природи (колекції, окремі зразки) і живої природи (живі рослини і тварини, гербарії, колекції, чучела, вологі препарати).

Образотворчі засоби наочності: об'ємні (муляжі), плоскі (навчальні картини, таблиці, фотографії, малюнки, картки).

Аудіовізуальні засоби наочності: динамічні (кінофільми, телепередачі, грамзаписи і магнітофонні записи), статичні (діафільми, діапозитиви, транспаранти до кодоскопа).

Моделі як засоби наочності. Матеріальні моделі: динамічні (телурій), статичні (глобус, рельєфні таблиці). Ідеальні моделі: образні (схематичні малюнки, схеми, карти, план, діаграми, графіки); знаково-символічні; розумові.

Розділ 5. Форми навчання природознавства в початкових класах

Форми організації процесу навчання природознавства. Урок - основна форма організації навчання природознавства у початковій школі. Типи і структура уроків природознавства. Комбінований урок. Предметні уроки. Урок-екскурсія. Узагальнюючий урок. Нестандартний урок. Інтегрований урок.

Домашні заняття учнів і їх організація. Позакласна робота. Види позакласної роботи. Значення позакласної роботи і її місце в навчально-виховному процесі. Позаурочна робота. Види і значення позаурочної роботи з природознавства.

Розділ 6. Матеріальна база навчання природознавства в початкових класах

Матеріальна база навчання природознавства. Куточок живої природи. Дидактичні умови до його організації й обладнання. Добір об'єктів для куточка та умови їх утримання. Догляд за ними.

Краєзнавчий куточок. Дидактичні вимоги до його змісту й оформлення. Використання в процесі навчання природознавства.

Географічний майданчик. Обладнання географічного майданчика для початкових класів.

Навчально-дослідна ділянка. Організація території ділянки. Особливості її планування. Добір і розміщення рослин, відповідно до програми з природознавства і сільськогосподарської праці. Обладнання та інвентар для роботи па ділянці.

ЗРАЗОК ТЕСТОВОГО ЗАВДАННЯ

1. Дати визначення поняття “дидактика”.

- а) окрема галузь педагогіки, яка досліджує теорію освіти і навчання
- б) загальна теорія навчання та освіти
- в) галузь педагогіки, що вивчає завдання, зміст, організаційні форми та методи викладання певної дисципліни відповідно до вікових особливостей учнів
- г) всі відповіді правильні

2. Назвати автора дидактичних принципів: природо доцільності, культуродоцільності, самодіяльності.

- а) Ф. Дістервег
- б) Ж.-Ж. Руссо
- в) Я. Коменський
- г) Ж. Кондорсе

3. Назвати автора принципу наочності.

- а) К. Ушинський
- б) Я. Коменський
- в) Й. Песталоцці
- г) Г. Кершенштейнер

4. Назвати авторів терміну “дидактика”.

- а) Я. Коменський
- б) К. Хельвіг, Й. Юнг
- в) Ф. Дістервег, Й. Герbart
- г) правильної відповіді немає

5. Назвати види дидактичних досліджень.

- а) теоретичні, експериментальні, фундаментальні, прикладні
- б) теоретичні, емпіричні, практичні
- в) спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ю, експеримент
- г) всі відповіді правильні

6. Назвати завдання дидактики.

- а) визначення мети і завдань навчання

- б)окреслення змісту освіти відповідно до вимог суспільства
- в)виявлення закономірностей процесу навчання на основі його аналізу
- г)всі відповіді правильні

7. Назвати зміст науково-теоретичної функції.

- а)досліджує суть та закономірності процесу навчання
- б)забезпечує конструювання проекту педагогічної діяльності, яким будуть керуватися педагоги-практики
- в)забезпечує вивчення реального педагогічного процесу, установлення фактів, зв'язків, залежностей, закономірностей, прогнозування наслідків навчальної діяльності
- г)правильної відповіді немає

8. Назвати основні категорії дидактики.

- а)навчання, освіта, виховання
- б)знання, вміння, навички
- в)освіта, навчання, викладання, учіння, закономірності навчання, принципи навчання
- г)всі відповіді правильні

9. Назвати основоположника дидактики

- а)К. Ушинський
- б)Я. Коменський
- в)Й. Песталоцці
- г)Г. Кершенштейнер

10. Назвати педагога, який розробив теорію елементарної освіти.

- а)Й. Песталоцці
- б)Ж.-Ж. Руссо
- в)Я. Коменський
- г)Ж. Кондорсе

11. Назвіть поняття, якому відповідає таке визначення: відображення предметів і явищ навколишнього світу, що діють у даний момент на органи чуття людини.

- а)сприймання
- б)навчання
- в)учіння
- г)викладання

12. Що таке сприймання?

- а)відображення предметів і явищ навколишнього світу, що діють у даний момент на органи чуття людини
- б)внутрішні імпульси, що спонукають до відповідальності в навчанні, старанності, акуратності, наполегливості
- в)діяльність учителя в процесі навчання, що полягає в постановці перед учнями пізнавального завдання, повідомленні нових знань, організації спостережень, лабораторних і практичних занять, керівництві роботою учнів із самостійного засвоєння знань, у перевірці якості знань, умінь та навичок
- г)правильної відповіді немає

13. Назвати поняття, якому відповідає таке визначення: внутрішні імпульси, що спонукають до відповідальності в навчанні, старанності, акуратності, наполегливості.

- а)учіння
- б)мотиви
- в)здібності
- г)задатки

14. Що таке мотиви?

- а)відображення предметів і явищ навколишнього світу, що діють у даний момент на органи чуття людини
- б)внутрішні імпульси, що спонукають до відповідальності в навчанні, старанності, акуратності, наполегливості
- в)діяльність учителя в процесі навчання, що полягає в постановці перед учнями пізнавального завдання, повідомленні нових знань, організації спостережень, лабораторних і практичних занять, керівництві роботою учнів із самостійного засвоєння знань, у перевірці якості знань, умінь та навичок
- г)правильної відповіді немає

15. Дати визначення поняття “навчання”(як педагогічна категорія).

- а)цілеспрямований процес взаємодії між учителем та учнями з метою їх розвитку, освіти і виховання
- б)результат наукового пізнання
- в)результат оволодіння раціональними способами та прийомами застосування знань на практиці

г)правильної відповіді немає

16.Назвати поняття, якому відповідає таке визначення: діяльність учителя в процесі навчання, що полягає в постановці перед учнями пізнавального завдання, повідомленні нових знань, організації спостережень, лабораторних і практичних занять.

а)викладання

б)навчання

в)учіння

г)освіта

17.Що таке викладання?

а)діяльність учителя в процесі навчання, що полягає в постановці перед учнями пізнавального завдання, повідомленні нових знань, організації спостережень, лабораторних і практичних занять, керівництві роботою учнів із самостійного засвоєння знань, у перевірці якості знань, умінь та навичок

б)відображення предметів і явищ навколишнього світу, що діють у даний момент на органи чуття людини

в)внутрішні імпульси, що спонукають до відповідальності в навчанні, старанності, акуратності, наполегливості

г)правильної відповіді немає

18.Назвати види проблем, залежно від ролі в навчальному процесі.

а)основні, допоміжні

б)основні

в)фронтальні

г)індивідуальні

19.Назвати елементи навчання.

а)знання

б)навички

в)уміння

г)всі відповіді правильні

20.Назвати компоненти навчальної діяльності.

а)мотиваційний, змістовий, процесуальний

б)мотиваційний, змістовий, процесуальний, розвивальний

в)мотиваційний, змістовий

г)всі відповіді правильні

21.В якій послідовності набуваються та формуються елементи навчання?

а)знання, уміння, навички

б)навички, знання, уміння

в)знання, навички, уміння

г)навички, уміння, знання

22.Що становить система ЗУН?

а)зміст освіти

б)процес навчання

в)навчальний проце

г)правильної відповіді немає

23.Назвіть поняття, що має таке визначення: відображення предметів і явищ навколишнього світу, що діють у даний момент на органи чуття людини.

а)сприймання

б)розуміння

в)осмислення

г)закріплення ЗУН

24.Назвати компоненти змісту освіти.

а)досвід пізнавальної діяльності

б)досвід різних способів діяльності

в)досвід творчої діяльності, ставлення до навколишньої дійсності

г)всі відповіді правильні

25.Назвати поняття, що має таке визначення: властивості особистості, які формуються в результаті активною навчально-пізнавальної діяльності і передбачають високий рівень умілої в певній частині діяльності.

- а) знання
- б) уміння
- в) здібності
- г) навички

Список рекомендованої літератури:

1. Байбара Т. М. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів *я* природознавства. / Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації. - К.: Початкова школа, 2002. - С. 100-112
2. Байбара Т. М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник. - 2-ге видання. - К.: Веселка, 1998. - 338 с.
3. Горощенко В. П., Степанов И.А. Методика преподавания природоведения. - М.: „Просвещение!“, 1984. - 212 с.
4. Коваль Н.С., Нарочна Л. К. Природознавство для 3 кл. чотирирічної школи. - К.: „Освіта!“. - 2003. - 120 с.
5. Коваль Н. С. Самостійна робота учнів на уроках природознавства: Посібник для вчителів. - К.: Рад. шк., 1982. - 96 с.
6. Коваль Н. С., Байбара Т. М. Зошит з природознавства для 3 (4) кл. початкової школи. - К.: „Освіта!“. - 1993. - 35 с.
7. Коваль Н. С., Бондаренко Л. С. Дидактичні матеріали до підручника з природознавства. 3 (4) клас. - К.: „Освіта!“. - 1998. - 98 с.
8. Нарочна Л.К., Ковальчук Г.В., Гончарова К.Д. „Методика викладання природознавства: Навчальний посібник. - 2-ге вид, перероб. і допов. - К.: Вища школа, 1990. - 302 с.
9. Пакулова В. М., Кузнецова В. М. Методика преподавания природоведения. - М.: Просвещение, 1990. - 192 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

«ПЕДАГОГІКА»

Основна

1. Бегей В. М. Управління загальноосвітньою школою на демократичних засадах. / В. М. Бегей. - Львів, 1995.
2. Вишневецький О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки: навч. посібн. / О. Вишневецький. - К.: Знання, 2008. - 566 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка. / Н. П. Волкова. - К.: «Академія», 2001.

4. Галузинський В. М., Євтух М. Б. Педагогіка: теорія та історія. / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. - К.: Вища школа, 1995. - 237 с.
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник. / С. Гончаренко. - К.: Либідь, 1997. - 376 с.
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. / І. М. Дичківська. - К.: Академвидав, 2004. - 352 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. - К.: Юрінком Інтер, 2008. - 1040 с. - С.641-644.
8. Зайченко І. В. Педагогіка. / І. В. Зайченко. - Чернігів, 2003. - 528 с.
9. Закон України "Про освіту". - К.; 1996.
10. Карпенчук С. Г. Теорія і методика виховання. / С. Г. Карпенчук. - 2-ге вид., доповн. і переробл. - К.: Вища школа., 2005. - 343 с.
11. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібн. - / Л. Ковальчук. - Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. - 608 с.
12. Кравець В. П. Історія української школи і педагогіки. / В. П. Кравець. - Тернопіль, 1994.
13. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка. / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко. - К.; Знання - Прес, 2003.
14. Мижериков В. А., Єрмоленко М. Н. Введение в педагогическую деятельность: учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений. / В. А. Мижериков. - М.: Педагогическое общество России, 2002. - 268 с.
15. Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті.
16. Пехота О. М. Освітні технології: навч.-метод. посібн. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. - К.; 2004.
17. Основи педагогического мастерства / И. А. Зязюн. - М.; 1989
18. Пальчевський С. С. Педагогіка: навч. посібн. / С. С. Пальчевський. - К.; Каравела, 2007. - 576 с.
19. Педагогическое мастерство и педагогические технологии: учебное пособ. / Л. К. Гребенкина, Л. А. Байкова. - М., 2001 - 256 с.
20. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. - К.: Вища шк., 2004. - 422с .

Додаткова

1. Бех І. Вчинок у морально-духовному розвитку особистості / І. Бех. Початкова школа. - 2006. - № 6. - С. 11-13.
2. Ващенко Г. Виховний ідеал. / Г. Ващенко. - К., 1992.
3. Виховання в школі / упоряд. В. Варава, В. Зоц. - К., 2003. - 128 с.
4. Гуменникова Т. Підготовка вчителя до особистісно-орієнтованого виховання молодшого школяра / Тамара Гуменникова // Початкова школа. - 2009. - № 4. - С. 47-49.
5. Гутник І. Козацька педагогіка як складова системи національного виховання молоді / І. Гутник // Початкова школа. - 2003. - № 10. - С. 4749.

6. Гуцан Л. Гра як засіб пропедевтичної профорієнтаційної роботи / Леся Гуцан // Початкова школа. - 2005. - № 9. - С. 51-53.
7. Державна національна програма "Освіта" (Україна XXI ст.) // Освіта. - 1993.
8. Державний стандарт // Початкова школа. - № 2. - 2000.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. - № 2. - січень. - 2006. - С. 24-26.
10. Деркач В. Актуальні питання наступності в організації та змісті дошкільної й початкової освіти / Валентина Деркач // Початкова школа. - 2005. - № 10. - С. 6-8.
11. Доктрина розвитку національної освіти XXI ст. - К., 2002.
12. Древаль Г. Навчання як цілісний творчий процес / Галина Древаль // Початкова школа. - 2006. - № 2. - С. 56-57.
13. Жерносек І. П. Організація методичної роботи в школі. / І. П. Жерносек. - К., 2000.
14. Жигайло О., Шаран О. Розвиток особистості молодшого школяра в умовах модернізації навчально-виховного процесу / Оксана Жигайло, Олександра Шаран // Початкова школа. - 2009. - № 10. - С. 23-24.
15. Закон України «Про загальну середню освіту» // Інф. збірник МО України. - 1999. - № 15.
16. Закон України «Про освіту». - К., 1996.
17. Закон України «Про позашкільну освіту» (проект) // Освіта України. - 29 вересня 1999.
18. Кириленко В. Формування та корекція мотивації учіння молодших школярів / В. Кириленко // Початкова школа. - 2008. - № 1. - С. 56-59.
19. Кириленко С. Впровадження особистісно-зорієнтованої системи виховання як важливий засіб формування класу-родини / Світлана Кириленко, Тетяна Г орлач // Початкова школа. - 2009. - № 3. - С. 48-51.
20. Коменський Я. А. Великая дидактика. / Ян-Амос Коменський. - М., 1995.
21. Контроль та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Методичні рекомендації / авторський колектив: Бібік Н. М., Савченко О. Я., Байбара Т. М., Вашуленко М. С. та ін. - К.: Початкова школа, 2004. - 128 с.
22. Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти. / Ін. зб. МО України. - 1996. - № 13.
23. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Інф. зб. МО України. - 2000. - № 22.
24. Концепція загальної середньої освіти. - Ж-л. "Початкова школа" № 3,
25. Критерії оцінювання навчальних досягнень у системі загальної середньої освіти // «Освіта України». - 2000. - № 40. - 5 жовтня.
26. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи // Початкова освіта. - 2008. - № 37-38 (469-470).
27. Логачевська С. П. Диференціація у звичайному класі. / С. П. Логачевська. - Вид-во «Заповіт». - К.: 1998. - 335с.
28. Нечволод Л. І. Виховна робота в школі. / Любов Іванівна Нечволод. - Х.: Вид. група «Основа»: «Триада+», 2007. - 112 с.
29. Оношків З. М. Основи школознавства. / З. М. Оношків. - Тернопіль, 1996.
30. Організація науково-методичної роботи в школі: педагогічне проектування; робота шкільних методичних об'єднань; освітній моніторинг. - Х.: Вид. група «Основа»,

2009. - 256 с.

31. Організація роботи з батьками / автори та упорядники: Юзефік Л. О., Купина Н. М. - Тернопіль: Астон, 2008. - 264 с.

32. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок: Інтерактивні технології навчання / О. Пометун. - «Вид-во А.С.К.», 2004. - 192 с.

33. Прийменко В. Вплив сім'ї на успішне навчання дитини / Вікторія Прийменко // Початкова школа. - 2006. - № 3. - С.52-55.

34. Сухомлинський В. О. Батьківська педагогіка // В. О. Сухомлинський / Вибрані твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976. - Т. 5.

35. Сухомлинський В. О. Розмова з молодим директором школи // Сухомлинський В. О. Вибр. твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976. - Т. 4.

36. Сухомлинський В. О. Виховання підлітків // В. О. Сухомлинський Вибрані твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976. - Т. 5.

37. Сухомлинський В. О. Методика виховання колективу // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976.

39. Сухомлинський В. О. Народження громадянина // Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976. - Т. 3.

40. Сухомлинський В. О. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості / В. О. Сухомлинський. Вибрані твори: в 5 томах. - К.: Рад. школа, 1976. - Т. 1.

42. Ткачова Н. І. Формування особистості учня у навчально-виховному процесі. / Н. І. Ткачова. - Х.: Вид. група «Основа»: «Тріада+», 2007. - 208 с.

43. Туріщева Л. В. Психолого-педагогічні аспекти уроку / Л. В. Туріщева. - Х.: Вид. група «Основа», 2007. - 128 с.

44. Уфімцева С. Наступність у творчому розвитку дошкільників і учнів початкових класів / Світлана Уфімцева // Початкова школа. - 2005. - №12. - С.39-42.

45. Школа та батьки. Навчаємо співпраці / [упоряд. М. К. Голубченко]. - К.: Шк. світ, 2009. - 128 с.

Форма проведення вступного іспиту – письмове тестування.

Кількість питань у тесті – 25

Тривалість тестування – 1 год

Критерії оцінювання - завдання оцінюється за 100 - бальною шкалою. Правильна відповідь оцінюється у 4 бали, неправильна відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів – 100, мінімальна кількість балів – 52.

Вступники, які набрали менше 52 балів до участі в конкурсі на зарахування не допускаються.

Голова фахової атестаційної комісії,
доцент кафедри педагогіки, теорії і методики початкової освіти

Васенко В.В.